

Ohlédnutí za XII. ročníkem projektu Po stopách šlechtických rodů – Rok šlechtických slavností

Slavnosti a zábavy provázejí lidstvo napříč civilizacemi i časem. Oddělují všední dny od těch svátečních, akcentují významné okamžiky v životech jednotlivců, komunit i společností. Posilují společenský řád i lidskou sounáležitost a současně přinášejí zábavu a rozptýlení od každodenních starostí. To vše bylo důležité v minulosti stejně jako v roce 2022, kdy se svět zotavoval z kovidové pandemie a Evropa čelila složitým výzvám. V tomto ohledu tedy 12. ročník projektu Po stopách šlechtických rodů, organizovaný již tradičně Národním památkovým ústavem, tentokrát s tématem Šlechtické slavnosti a zábavy, nesliboval jenom bezstarostnou zábavu, ale měl i svůj závažný symbolický a společenský kontext.

Garantem projektu se stala územní památková správa NPÚ v Českých Budějovicích. Podobně jako u předchozích ročníků usilovala o rozšíření a prohloubení poznání odkazu šlechtických rodů a jejich vlivu na kulturní a společenský vývoj někdejších zemí Koruny české v širších evropských i světových souvislostech.¹ Česko-budějovické pracoviště NPÚ chtělo seznámit nejširší veřejnost s fenoménem slavností, zábav a volnočasových aktivit, jež tvořily rámec každodenního života aristokracie a spoluvytvářely kulturní prostředí někdejších aristokratických sídel. V neposlední řadě se snažilo podnítit ve veřejnosti zájem o vlastní minulost, atraktivní formou zprostředkovat dané téma a rozšířit nabídku vzdělávacích a kulturních aktivit na spravovaných památkách.

Odborní pracovníci NPÚ se dlouhodobě zabývají výzkumem slavností v minulosti a výsledky své badatelské činnosti ověřují v praxi při pořádání historicky poučených festivit a rozmanitých kulturních akcí na spravovaných památkových objektech. Těmto tématům se již od 90. let 20. století věnují zejména zaměstnanci státního hradu a zámku Český Krumlov společně s odborníky tuzemských i zahraničních paměťových institucí, a to zejména ve vztahu k výzkumu, provozu a prezentaci zdejšího barokního divadla. Proto se českokrumlovský zámek stal hlavním nositelem projektu. Díky široce pojatému tématu šlechtických zábav a slavností se do něj zapojily i čtyři desítky dalších památkových objektů ve správě Národního památkového ústavu a dvě územní odborná pracoviště v Telči a v Plzni. Uskutečnila se zde více než stovka rozličných akcí včetně tematických a kostýmovaných pro-

1

Obr. 1. Vizuál projektu Rok šlechtických slavností. Zpracoval: Filip Heyduk z HMS Graphic design studio.

hlídek, výstav, přednášek, koncertů, divadelních a tanečních představení, ochutnávek dobových pochoutek či oblíbených květinových výstav.

Vernisáž výstavní expozice *Děti ze zlaté kolébky* s podtitulem *Rané dětství ve šlechtických rodinách v dlouhém 19. století* připadající na 1. dubna zahájila nejenom návštěvnickou sezónu 2022 a Rok šlechtických slavností, ale také provoz první zrekonstruované části státního zámku Červené Poříčí. Expozice, umístěná v devíti místnostech prvního patra obnovené budovy předzámčí, byla koncipována jako dlouhodobější výstup, který budou moci návštěvníci ocenit i v nadcházejících letech po ukončení projektu.² Hlavní linkou výstavy je spojení Červeného Poříčí s rodem Habsburků. Sídlo pořídil rakouský císař František I. pro svého vnuka Napoleona Františka Josefa Karla Bonaparta (1811–1832), pře-

zdívaného Orlíka, syna Napoleona I. Bonaparta a Marie Luisy Habsbursko-Lotrinské. Jeho dětství, respektive celý krátký život se jako červená nit táhne všemi výstavními místnostmi. Mezi vystavené exponáty byly proto zařazeny kopie dopisu, ve kterém Napoleon Bonaparte oznamuje svému habsburskému tchánovi šťastnou novinu o narození Orlíka, i další artefakty spojené s touto osobností. V širších souvislostech výstava detailně rozebírá dětství ve šlechtických rodinách od narození až po dospívání. Připomínají se zde přechodové rituály, kterými v podobné míře procházejí děti dodnes. Pozornost je věnována kulturnímu i sociálnímu významu křtu, postupnému vzdělávání a vlivu guvernantek a učitelů na formování charakteru jejich svěřenců, ale i garderobě panských dětí. Nechybějí ani hračky a hry malých šlechticů, kočárky, houpačky nebo originální přebalovací pult s dobovými textiliemi či unikátní křestní košilka. Příjemným osvěžením jsou také filmy a fotografie z 20. až 30. letech 20. století zachycující šlechtické rodiny s dětmi v malém kinosále, který je součástí obnovených prostor.

Po čtvrt století, kdy stání zámek Červené Poříčí spravuje Národní památkový ústav, získala památka první adekvátní prohlídkovou trasu. Ačkoliv hlavní zámecká budova na svoji obnovu teprve čeká, nová expozice přilákala řadu turistů, o čemž svědčí velký nárůst návštěvnosti.³

Stěžejní aktivitou celého projektu se stalo otevření výstavy *Šlechtické slavnosti a zábavy* na státním hradě a zámku Český Krumlov na začátku července, kterému předcházela celková obnova budovy tzv. mincovny na II. zámeckém

■ Poznámky

1 Rok šlechtických slavností svým tématem částečně navazoval na výstupy projektu NAKI: *Každodenní život a kulturní vliv aristokracie v Českých zemích a ve střední Evropě v kontextu veřejně přístupných historických sídel ve správě Národního památkového ústavu – instalace, prezentace, aplikace*, jehož řešitelem byl NPÚ v letech 2011–2015. Jedním z výstupů projektu byla metodika, viz Petr Pavelec – Pavel Slavko (edd.), *Metodika pro přípravu a realizaci historicky poučených festivit v prostředí hradů a zámků – I.*, Praha 2015.

2 Autory koncepce nové expozice se stali Kateřina Jírovatová, vedoucí Oddělení správy mobiliáře a zámeckých knihoven NPÚ ÚPS v Českých Budějovicích, a kastelán státního zámku Červené Poříčí Marcel Čermák..

3 Státní zámek Červené Poříčí v roce 2022 navštívilo 3 319 lidí. Oproti předchozímu roku to bylo o 2 351 návštěvníků více, návštěvnost tak ve sledovaném období vzrostla o 243 %.

2

Obr. 2. Státní zámek Červené Poříčí, výstavní expozice *Děti ze zlaté kolébky*. Foto: Marcel Čermák, 2022.

Obr. 3. Státní hrad a zámek Český Krumlov, II. zámecké nádvoří se vstupní bránou na dobové hřiště a do výstavy. Foto: Archiv NPÚ, 2022.

nádvoří včetně interiérů s moderním galerijním vybavením. Kurátorskému týmu⁴ pod vedením Duni Panenkové se podařilo v prostorách prvního patra nové Galerie Mincovna odvyprávět příběh slavností tak, jak jej od raného novověku až do počátku 19. století prožívali na českokrumlovském zámku jejich aktéři i přihlížející. Zároveň se snažil postihnout i to, jak Mantova, Ferrara, Mnichov či Vídeň a další města Evropy ovlivnila Český Krumlov a slavnosti pořádané někdejšími majiteli zámku – Rožmberky, Eggenbergy a Schwarzenbergy.

Návštěvník postupoval výstavou jako by byl sám účastníkem velkolepé slavnosti. V době renesance a baroka většinu dvorských slavností zahajovaly triumfální průvody. Návštěvník tak symbolicky prošel slavnostním průvodem s alegorickými vozy až k trůnům hostitelů, následně se stal svědkem turnajového klání, jež se s příchodem renesance rozvíjelo pod vlivem antiky do podoby velkého scénického divadla. Pomyslně se účastnil hostiny, na níž nechyběly vzácné kusy stolního náčiní včetně žertovných pohárů a keramiky. Seznámil se s uměním mistrů kuchařského řemesla a poznal, z jakých chodů sestávalo slavnostní menu. V části věnované baroknímu divadlu se obeznámil s operou

3

Derviš, která byla v českokrumlovském zámecském divadle uvedena na podzim roku 1795. Vystaveny zde byly originální kostýmy a rekvizity, části kulís nebo dobové partitury a hudební nástroje. Žádná šlechtická slavnost ani divadelní představení se neobešly bez „neviditelného“ technického personálu. Proto návštěvník nahlédl i do zákulisí divadla, kde se seznámil s hudebníky a divadelními techniky, s principy fungování divadelní mašinérie, se zvukovými efekty a osvětlením. Poslední část byla věnovaná tanci, plesům a maškarním rejům. Kurátoři výstavy využili i vstupní chodby, aby zmínili kratochvíle v zámeckých zahradách a venkovní sportovní aktivity. Nechyběla ani připomínka barokních ohňostrojů a iluminací.

Vystaveno bylo okolo čtyř stovek autentických předmětů, převážně z depozitářů českokrumlovského zámku nebo ze sbírek státních hradů a zámků ve správě Národního památkového ústavu. Do expozic byly zapůjčeny například turnajové zbroje z Muzea Kroměřížska nebo Národního ústavu lidové kultury ve Strážnici, vzácný soubor renesančních šperků z Metropolitní kapituly u sv. Víta v Praze či fascinující obraz od Hanse Jacoba z roku 1610 zachycující hromadnou jezdeckou turnajovou scénu, který je uložen ve sbírkách Městského muzea a galerie Polička. Vzácné knihy, tisky a listiny zapůjčily Státní archiv v Třeboni, Národní knihovna nebo Ústav dějin umění. Unikátní artefakty – zbroj, kuchyňské náčiní či dobové tisky kuchařek – neváhali ze svých sbírek zapůjčit ani soukromí sběratelé. Z důvodu příliš vysoké pojistné částky historických děl se však nepodařilo uskutečnit několik

zahraničních zápůjček. Jednalo se zejména o čtyři velkoformátové obrazy ze sbírek Conservatorio del Baraccano v Boloně ze 17. století, které zachycující turnajové scény. Italská díla byla nakonec prezentována formou zdařilých fotokopí, které tvořily zásadní část expozice věnované slavnostem ve zbroji. Díky projektu byla zrestaurována řada mobiliárních předmětů nesporné památkové hodnoty.

Součástí výstavy byly i multimediální prvky, které simulovaly ohňostroje a vodní prvky. Nechyběly ani animace, které rozpohybovaly dobové grafiky zachycující alegorické průvody, turnaje nebo výcvik koní. Oživily jí také obrazovky se záznamy divadelních a tanečních představení z barokního divadla zámku Český Krumlov nebo ohňostrojů ve zdejší zámecké zahradě. Zázitek z výstavy umocnilo scénografické pojetí instalace, kterou navrhla Ing. arch. Dagmar Zimová z architektonického ateliéru ARCH.A. Autorem vizuálu, stejně jako celého projektu Rok

■ Poznámky

4 Autory dílčích částí výstavy byli: Slavnostní průvody: Mgr. Milena Hajná, Ph.D., M.A., NPÚ, ÚPS České Budějovice, Slavnosti ve zbroji: Mgr. Stanislav Hrbatý, Muzeum východních Čech v Hradci Králové, Zábavy a slavnosti v zahradách: Ing. Jiří Olšan, NPÚ, SHZ Český Krumlov, Divadlo a opera: Mgr. Martin Voříšek, Ph.D., Pedagogická fakulta, Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Hostiny aristokratických dvorů a pijácké zábavy: PhDr. Duňa Panenková, historička umění, Lety u Dobřichovic, Tančící šlechtici: prof. Mgr. Helena Kazárová, Ph.D., Ústav pro taneční vědu, HAMU v Praze.

4

5

šlechtických slavností, byl grafik Filip Heyduk z grafického studia Heyduk, Musil & Strnad.

U příležitosti uvedení výstavy *Šlechtické slavnosti a zábavy* byla na začátku července vydána stejnojmenná kniha v české a anglické jazykové mutaci.⁵ Obsahuje studie renomovaných autorů věnované slavnostním vjezdům, slavnostem ve zbroji, zábavám v zahradách, divadlu a opeře, tanci, hostinám a pijáckým zábavám, ohňostrojem a slavnostním iluminacím, které byly neodmyslitelnou součástí festivit na dvorech aristokratů v období od 16. do počátku 19. století. Jednotlivé studie doplňuje bohatý obrazový doprovod a přehled výběrové bibliografie. Předměty mimořádné vypovídací hodnoty jsou opatřeny rozšířenými popisy, které suplují katalogová hesla. Proto lze publikaci také chápat jako průvodce zmiňovanou výstavou.

Pro rodiny s dětmi a žáky ZŠ a nižších tříd gymnázií byl ve výstavě připraven doprovodný didaktický program *Dar slavnosti*, jehož autorkou byla Šárka Kosová. Děti spolu s lektorem měli možnost zjistit, co vše slavnost obnáší, jaké známe její podoby, jak náročná byla její příprava i jakým pravidlům a dovednostem se šlechtici již od dětství učili. Účastníci didaktického programu nasbírali inspiraci i pro slavnosti dnešních dnů a odnesli si milou vzpomínku v podobě umělecky dotvořeného pracovního listu (knížky).

Výstavu doplnilo dobové hřiště na II. zámeckém nádvoří, které nabídlo kuželník, hru pall-mall podobnou dnešnímu kroketu, různé dovednostní hry, které prověřily zručnost a dobrou mušku návštěvníků, či foto koutek. Přístupné bylo i přízemí budovy Galerie Mincovna, kde byla instalována drobnější výstava věnovaná

Obr. 4. Státní hrad a zámek Český Krumlov, Hradozámecká noc, ukázka z vystoupení v barokním divadle. Foto: Radek Marcinik, 2022.

Obr. 5. Státní hrad Grabštejn, výstava *Afrika* Karla Podstatského z Lichtenštejna. Foto: Archiv SH Grabštejn, 2022.

slavnostním iluminacím a výzdobě zahrady českokrumlovského zámku při barokních festivalech, kterou připravil kastelán Státního hradu a zámku Český Krumlov Pavel Slavko.⁶

Sezónní výstava *Šlechtické slavnosti a zábavy* tak odhalila správně památkového objektu provozní a instalační možnosti zrekonstruovaných prostor Galerie Mincovna. Zvýšený zájem o tuto výstavu zejména ze strany rodin s dětmi ukázal, jakým směrem lze rozvíjet návštěvnický potenciál českokrumlovského zámku. Prostory budou proto nadále využívány pro výstavní účely.

Správa státního hradu a zámku Český Krumlov přichystala pro návštěvnickou sezónu 2022 v rámci projektu Rok šlechtických slavností také sérii kurátorských prohlídek nazvaných *Kouzelný svět masek a převleků*. Jejich součástí byla výstava v prostorách tzv. Renesančního domu, která nabídla ucelený pohled na divadelní představení a maškarní plesy. Prohlídka zavedla návštěvníky do proslulého Maškarního sálu, barokního divadla a Renesančního domu, kde se nachází veřejnosti běžně nepřístupný depozitář barokního divadla. Prezentovány zde byly kostýmy z oper, komedií a baletů, originály kulís, jedinečné scénické i herecké rekvizity a nejrůznější zajímavosti upomínající na dávné zábavy majitelů českokrumlovského panství. Výstava navázala na velkou divadelní výstavu pořádanou na zámku v roce 1958, pro niž vytvořil figuríny na kostýmy tehdy začínající, dnes uznávaný sochař Vladimír Preclík, jehož inspirovaly postavy z barokních maleb Maškarního sálu. Preclíkovy figuríny v životní velikosti byly odborně zrestaurovány a představily se po více než půlstoletí v původních kostýmech z 18. století.

■ Poznámky

5 Duňa Panenková (ed.), *Šlechtické slavnosti a zábavy*, České Budějovice 2022. – Eadem (ed.), *Noble Festivities and Amusement*, České Budějovice 2022.

6 Výstava probíhala od 1. 7. do 30. 10. 2022. Volně přístupné dobové hřiště a výstavu o zahradních slavnostech navštívilo přes třicet tisíc lidí, výstavu Šlechtické slavnosti a zábavy v prvním patře Galerie Mincovna zhlédlo 4 987 návštěvníků. Dětských didaktických programů se zúčastnilo 499 žáků z jedenácti základních a středních škol.

Obr. 6. Státní zámek Kratochvíle, *A noc bude mým světlem*.
Foto: Archiv SZ Kratochvíle, 2022.

Přípravy výstavy i speciálních prohlídek s omezenou kapacitou, které probíhaly ve vybraných termínech od června do září 2022, se ujaly kurátorka sbírek NPÚ ÚPS v Č. Budějovicích Mgr. Kateřina Cichrová a správkyně depozi-táře SHZ Český Krumlov PhDr. Stanislava Slavková a Mgr. Kateřina Hlavničková. Tyto prohlídky si vybralo 213 zájemců.

Zámek v Českém Krumlově se také stal centrem Hradozámecké noci, kterou se památky rozloučily s hlavní návštěvnickou sezónou 2022 i prázdninami. V návaznosti na *Rok šlechtických slavností* se večer na českokrumlovském zámku nesl v duchu barokních slavností. Jejich neodmyslitelnou součástí bývaly i velkolepé ohňostroje. V době baroka byly pro odpalování ohňostrojů stavěny efemerní stavby znázorňující ohnivé chrámy, hrady, zámky nebo kašny. Jejich součástí byly i ohňové figuríny v podobě draků, čertů nebo mytologických postav. Ve fundusu zámeckého barokního divadla byla až do roku 1957 uložena scénická rekvizita zpodobňující draka, který byl vyroben z plechu a měřil tři metry. Pravděpodobně byl užíván jako rekvizita ve scénách boje dobra a zla, v zápasech s mytologickým monstrem nebo ve scénách svatojiřské legendy, a to přímo v divadle, nebo ve venkovních prostorách.

Torzo hlavy a ocasu a černobílá fotografie rekvizity inspirovaly kastelána Pavla Slavka a jeho kolegy k novodobému experimentu – ke scénickému ztvárnění svatojiřské legendy. Výběr tématu nebyl náhodný, neboť svatému Jiří je zasvěcena zámecká kaple a socha na hlavním oltáři zpodobňuje zápas světce s drakem. Technická i dramaturgická zkušenost z experimentálních produkcí v zámeckém divadle a studium dobových ikonografických pramenů umožnily správě zámku připravit a realizovat vystoupení tak, jak se pravděpodobně odehrávalo v době baroka. Podívanou, kdy se kopie draka snesla za doprovodu hudby a pyrotechnických efektů na zámecké nádvoří, si nenechalo ujít na dva tisíce návštěvníků. Replika draka se stane součástí fundusu kopií rekvizit barokního divadla a bude nadále využívána při experimentálních představeních.

V rámci celého roku pořádaly zapojené památkové objekty a odborná pracoviště výstavy, přednášky, speciální prohlídky a další doprovodné tematicky zaměřené akce.⁷ Z nich si zaslouží pozornost i sezónní výstava na státním hradě

6

Grabštejn s názvem *Afrika Karla Podstatského z Lichtenštejna*. Ta podrobně zmapovala pět výprav do severovýchodní Afriky, které na počátku 20. století podnikl Karel Podstatský z Lichtenštejna, manžel jedné ze sedmi dcer majitele panství Františka Clam-Gallase, spolu se svými šlechtickými přáteli. První zavedla návštěvníky do šlechticovy fiktivní pracovny, kde se prostřednictvím dobových dokumentů seznámili se životem a osobností Karla Podstatského. Punc autenticity prostorám vdechly historické fotografie, cestovatelovy zápisky a korespondence nebo dobové novinové články o jeho přednáškové činnosti. Druhá část představila jednotlivé výpravy na černý kontinent. Součástí expozice byla i replika plátěného stanu či řada fotografií zachycujících průběh safari, krásu africké přírody i snímky etnografického charakteru. Nechyběly zde ani suvenýry a kuriozity, které si šlechtic ze svých cest přivezl.⁸

Nedílnou součástí slavností i významných okamžiků v životě šlechty byla hudba. Proto se v rámci projektu na řadě památkových objektů uskutečnily koncerty a hudební vystoupení různých žánrů. Na zámku v Rájci nad Svitavou reflektovali toto téma výstavou nazvanou *Když salonem zněla hudba*, jež představila skryté hudební sbírky státních zámků Rájec nad Svitavou, Jaroměřice nad Rokytnou a Náměšť nad Oslavou. V soukromých apartmánech byly nainstalovány hudební nástroje, gramofon, flašiny, hrací skříňky a další předměty dokládající jednoduché domácí muzicírování v aristokratických

salonech. V rámci výstavy byl také mimořádně otevřen Hudební pokoj s klavírem.

Dalším zajímavým instalačním počinem se stala prezentace lovecké slavnostní tabule v jídelně zámku Vranov nad Dyjí, která ve dnech 13. až 30. 10. 2022 připomněla oblíbenou šlechtickou kratochvíli i zdejší tradici podzemních honů na vysokou zvěř, divočáky či koroptve.

K vrcholným kulturním akcím Roku šlechtických slavností patřily hudebně-divadelní večery na zámku Kratochvíle s názvem *A noc bude mým světlem* s podtitulem *Zrcadlo znovuzrození – zrcadlo renesance*. Svou dramaturgií navázaly na tradici velkolepých rožmberských dvorských slavností, kdy v iluminované zahradě a interiérech zámku zněla hudba i poezie z přelomu 16. a 17. století. Návštěvníci si vyslechli například příběh o původu pětিলisté růže Rožmberků, tajuplnou baladu o proměně mladé dívky v bílou laň či vyprávění alchymistů o své touze nahlédnout do tajemství přírody.

■ Poznámky

7 Kompletní přehled všech aktivit pořádaných v rámci projektu Rok šlechtických slavností je k dohledání na webových stránkách NPÚ: <https://www.npu.cz/cs/onas/projekty/temata/79114-rok-slechtickych-slavnosti>, vyhledáno 9. 1. 2024.

8 Úspěšná výstava byla veřejnosti přístupná od 17. 7. do 31. 10. 2022.

Pomyslnou tečku za projektem udělaly speciální prohlídky *Knížecí Vánoce v Třeboni*, které během prosincových víkendů a počátkem roku 2023 připomněly tradici rodinných oslav Schwarzenbergů na zdejším zámku. Tématem prohlídek byla i připomínka roku 1922, kdy se v důsledku pozemkové reformy tyto svátky konaly v Třeboni naposledy.

Všem zapojeným pracovištím děkujeme za participaci na projektu. Pomyslná štafeta byla předána územní památkové správě na Sychrově, která pro rok 2023 zvolila téma „Harrachové – vznešenost zavazuje“.

Mgr. Markéta SLABOVÁ
NPÚ, ÚPS v Českých Budějovicích
slabova.marketa@npu.cz

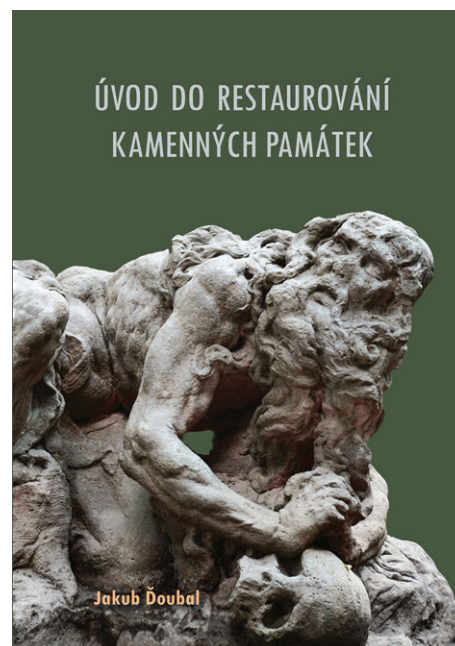
Skutečně využitelná metodika

ĎOUBAL, Jakub. *Úvod do restaurování kamenných památek*. Vydání: 1. Litomyšl: Fakulta restaurování, Univerzita Pardubice, 2023. 140 s. ISBN 978-80-7560-475-0.

Ačkoliv to nebývá zvykem, začal bych text vlastně závěrečnou pointou, ke které se budou vztahovat všechna následná slova: Recenzovaná kniha *Úvod do restaurování kamenných památek* z pera Jakuba Ďoubala je skvělá a neměla by chybět v knihovničce žádného (nejen) začínajícího památkáře (minimálně) se specializací na restaurování. Neměl by ji opomenout ani uchazeč o studium či již student prvních ročníků restaurování kamenosochařských památek. Podobná kniha u nás doposud chyběla!

Já sám se v památkové péči jako historik umění pohybuji takřka dvacet let, z toho bezmála osmnáct let v pozici specialisty na restaurování. Snad se nedopustím nepatřičnosti, když přiznám veřejně zamlčovanou zkušenost mnohých nás „specialistů“, že první léta bývají doslova krušná. Mladý elév je najednou vržen do památkářského terénu, zcela bez jakékoliv přípravy na dialog nejednou s o mnoho staršími, a tedy i zkušenějšími restaurátory, kteří na rozdíl od něj – ve většině historika či historičky umění – restaurování sami studovali a profesi tedy rozumí. Co si má v tuto chvíli takový elév počít? Jak může při své nezkušenosti pozitivně a inspirativně vstupovat do onoho pracovního dialogu? Z nejistoty a niterných obav proto mnohdy doslova blafujeme a předstíráme svůj vhled, neřkuli až oborovou moudrost, a restaurátorovi často právě i proto přímo nekompetentně „kafráme“ do věcí, do kterých bychom mluvit neměli, a snažíme se mu zcela nemístně jako školákovi vést jeho zkušenou ruku. Naše možné a nejednou podstatné vklady přitom bez povšimnutí opomíjíme. Že tím často hloupě maskujeme svůj stud, svou neschopnost přiznat, že prostě nevíme a že ani netušíme, kam se pro radu obrátit, je – ruku na srdce – přitom většinou přítomných v danou chvíli zřejmé. Nikdo to ale našťěstí (?) nevysloví. Co se ovšem místo toho nabízí? Kam se máme obrátit? Kdyby kniha napomohla i jen v tomto směru, nabízela oporu při restaurování kamenosochařských památek, tak to samo již není vůbec málo a splnila by své poslání.

Sám jsem se dopustil a nadále dopouštím řady nemalých profesních chyb a omylů. S každou restaurátorskou realizací se i přes svou dosavadní zkušenost a památkářskou praxi stále

zatím víc dozvídám, než do procesu vkládám. Nebylo-li by to tak, ztratila by asi alespoň pro mě ona práce tajemné kouzlo objevované cesty a individuálních příběhů konkrétních památek minulosti, kvůli kterým mnozí v památkové péči i přes smutné finanční ohodnocení pracujeme. Na rozdíl od řady kolegů jsem měl to štěstí, že jsem při vstupu do oborů památkové péče měl vždy skvělé průvodce. Po univerzitním angažmá, kde pro nás dvířka památkové péče – v našich pohledech tehdy semknuté okolo stavebních památek – otevíral přemýšlivý a dialogu vždy otevřený Petr Macek, mne vzala pod svá křídla jurodivá Daniela Vokolková († 2010), inspirativní mimo jiné svou přímocarostí a nekompromisností. Poté mne osud zavál po bok zcela odlišně lidsky založeného Vratislava Nejedlého a jeho tehdy mladých kolegů a kolegyní, mezi kterými musím vyzdvihnout dnes již navíc přítele Viktora Kovaříka. S ním jsem mohl beze studu své tíživé pocity a obavy z oborových proher probírat, což koneckonců – zaplať pánbůh – trvá dodnes. Průvodkyní a učitelkou nám byla právě autorita Vratislava Nejedlého, který nám pomáhal nazírat podstatu naší památkářské role, jež je na hony vzdálená úloze provádějícího restaurátora. Sám s odvoláním na svého staršího kolegu, v mnohém soupeřníka a zároveň učitele Miloše Suchomela nám připomínal, že „*památková péče je rizikové povolání*“. Myslel tím nevděčnost, zároveň nenápadnost a neviditelnou složitost, která by nás měla spíše vést k trvalému pokládání otázek sobě i oněm provádějícím restaurátorům, než vyslovovat jasné a nejed-